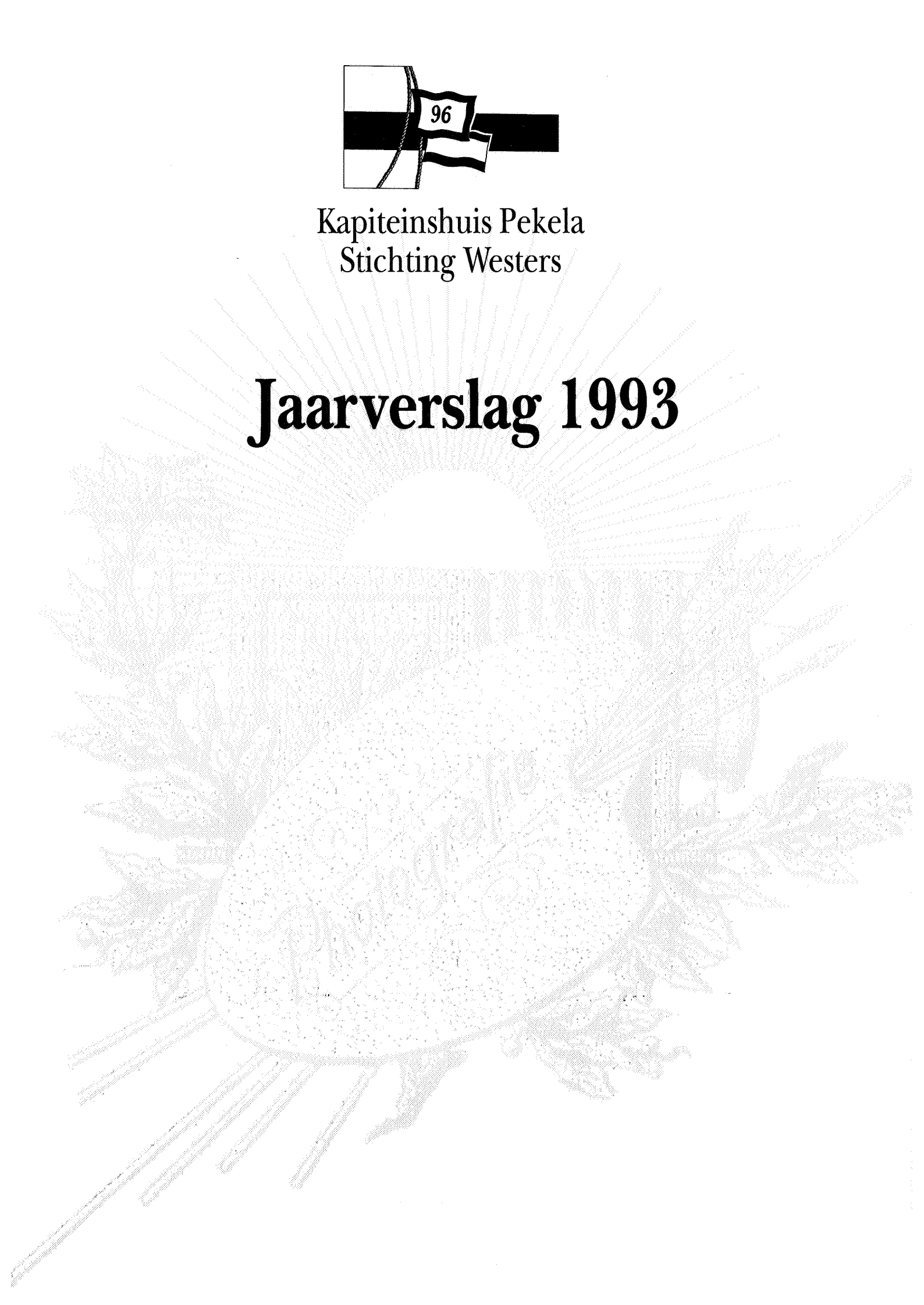

Kapiteinshuis Pekela
Stichting Westers

Jaarverslag 1993

Kapiteinshuis Pekela
Stichting Westers
Jaarverslag 1993
K.v.K. Veendam S 014965

Bestuur:

De heer drs.A.Westers, voorzitter
De heer A.Schrik, secretaris
De heer K.Weerts, penningmeester
Mevrouw A.E.Horlings
De heer R.Mulder
De heer A.Tiktak

Vrijwilligers:

Mevrouw J.Abring
Mevrouw G.Heckman
De heer A.Heijerman
Mevrouw T.Heijerman
Mevrouw A.Logman
De heer J.Schrik
Mevrouw M.Schrik
Mevrouw G.Tiktak
Mevrouw M.Venhuizen
Mevrouw S.Woltjer

Colofon

uitgave Kapiteinshuis Pekela/Stichting Westers
Ds.S.Tjadenstraat C 95/96, 9663 RD Nieuwe Pekela

Lay-out: Fenny Staal Veendam

Druk: Drukkerij Bartelds, Eexterveenschekanaal

Ontwerp logo: Th.Zwinderman

Het bestuur vergaderde in het verslagjaar vijf keer, bijeenkomsten samen met de vrijwilligers vonden twee maal plaats. Het aantal donateurs groeide door 16 aanmeldingen tot drieënzeventig.

Het Kapiteinshuis Pekela was van 13 mei t/m 17 september, iedere donderdag- en vrijdagmiddag, van 14-17 uur geopend en trok in dit seizoen 390 bezoekers. Het museum was tevens geopend op zaterdag 11 september, Open Monumentendag. Tijdens de Schoolmuseumdag op 29 april, georganiseerd door de Federatie van Musea in de provincie Groningen in samenwerking met de Chr. PABO Nijenborg te Groningen, werden drie groepen leerlingen ontvangen uit Vriescheloo, Heiligerlee en Alteveer. De stijging van het aantal bezoekers (nu 390, vorige seizoen 250) was vooral te danken aan de toename van het groepsbezoek.

In nauw overleg tussen het Veenkoloniaal Museum te Veendam en het Kapiteinshuis Pekela werd, speciaal voor groepen, een arrangement 'Veenkoloniale Zeevaart' opgezet, dat voorziet in een bezoek aan het Veenkoloniaal Museum en de begraafplaats te Veendam, een tocht langs kanalen en sluis te Nieuwe Pekela en ten slotte een bezoek aan het Kapiteinshuis Pekela, dit alles onder deskundige leiding. Deze activiteit heeft reeds zijn vruchten afgeworpen.

In het kader van de televisiereeks 'Industriële bedrijvigheid in Nederland' zond de K.R.O. op 22 mei een programma uit over de Groninger Veenkoloniën, waarin ook aan het Kapiteinshuis Pekela aandacht geschonken werd.

Tijdens de feestelijke afsluiting van het Jaar van de Ouderen in dorps huis 'De Kiepe' op 26 november was het Kapiteinshuis Pekela met een stand vertegenwoordigd.

De gang in het achterhuis en het toilet werden opnieuw geschilderd. Om het binnenvallende licht te dempen werden de kleine ruitjes boven de beide deuren in de achtergevel voorzien van matglas.

Het scheepsportret van de 'Hugo Molenaar', geschilderd door Adam in 1895, en de bijbehorende lijst werden gerestaureerd door de heer H.Hut te Beerta. De restauratie werd geheel gesubsidieerd door de Stichting Jhr. Rhijnvis Feith te Groningen. De rijk gedecoreerde lijst van het wapendiploma van Oude Pekela uit 1853 werd gerestaureerd door de Stichting Museum-technische Werken te Groningen.

In nauw overleg met het Kapiteinshuis Pekela werden door bakkerij H.Westers te Nieuwe Pekela ronde wafels, 'Pekelder kofjes', in productie genomen. De naam ontleen zij aan het motief van een kofschip, overgenomen van een 1806 gedaateerd wafelijzer, dat het museum in 1991 ten geschenke kreeg.

Aanwinsten

Schenkingen en aankopen

'Kaart van des Stads Groninger heemen, landen, boschen, vennen en dallen, gelegen op de plaats Barreveld, in het agtereinde van de Wildervank, en bijlangs des Stads Kanaal etc. 1820.'

Pen, potlood, waterverf op papier, 64 x 166,5 cm

Kaart getekend door de te Oude Pekela wonende landmeter en stadsveenmeester Goedhart Borgesius (Vriescheloo 1787 - Oude Pekela 1852), vader van Tjakko Borgesius, burgemeester van Oude Pekela van 1850 - 1888

aankoop

'Kaart houdende het eerste of voorste gedeelte van den aanleg van het Stadskanaal, waarop gebragt zijn al de huizen van de stad Groningen, de heemen, landen, bosschen, vennen en dallen aan en nabij gemeld kanaal gelegen; voorts bevattende het achterste gedeelte der veenaanleg van de Wildervank en van Veenhuizen, alsmede aan de andere of zuidzijde de aanleg van de Drenthse markten van af het gen. d. Eexterveenster verlaat tot aan de markt van Buinen ingesloten etc. 1835'.

Pen, potlood, waterverf op papier, 69 x 104,5 cm

Kaart eveneens getekend door landmeter Goedhart Borgesius. Deze en voorgaande kaart van Nieuw-Stadskanaal geven ook dat deel weer, dat tot 1837 tot het grondgebied van de gemeente Nieuwe Pekela behoorde

aankoop

'Kaart van het Waterschap Westerwolde', ca 1875

Gekleurde steendruk door v.d.Weijer te Groningen, 104,5 x 69 cm

Het waterschap 'Westerwolde' werd opgericht op 10.12.1873 en werd opgeheven op 22.7.1899.

Onder dit waterschap ressorteerde ook het gebied van Oude en Nieuwe Pekela

aankoop

Kaart 'Bourtange', 1860

Stafkaart van Westerwolde met Oude Pekela en een deel van Nieuwe Pekela, naar verkenningen van 1852 gedrukt door het Topografisch Bureau en uitgegeven door het Ministerie van Oorlog, (zonder de brede marge:) 49,5 x 39,5 cm

aankoop

Houten, zgn. Rigase nap

aan binnenzijde rode en zwarte krullen

diam.23 cm

aankoop

Twee houten, zgn. Rigase nappen

aan binnenzijde radiale lijnversiering in rood en zwart

diam. 24 en 14,5 cm

schenking mevrouw D.J.A.Sonneveld-Vegter, Den Haag

Negen in elkaar passende kleurige, houten eieren

Rusland, 2e helft 19e eeuw

aankoop

Vleeschotel van Engels aardewerk, in bruin bedrukt met figuren in berglandschap, midden 19e eeuw

aankoop op rommelmarkt Nieuwe Pekela

Schotel van Engels aardewerk, in bruin bedrukt met gothisch gebouw in landschap, midden 19e eeuw

schenking mevrouw D.J.A. Sonneveld-Vegter, Den Haag

Sierkop met schotel, beschilderd met gezicht op Emden

Duits porselein, Tiefenfurth, midden 19e eeuw

schenking N.N.

Zilveren eetlepel

Winschoten, zilversmid Berend Velt, 1836

aankoop

Ronde barometer, fa.G.W.Peter & Zoon Rotterdam

2e helft 19e eeuw, afk.v.schipper A.K.Oldenburger

schenking mevrouw D.J.A.Sonneveld-Vegter, Den Haag

Rond schippersinkpotje, glas, metaal, leer

schenking N.N.

Ingelegde houten muziekdoos met twaalf melodieën

Zwitserland, 4e kwart 19e eeuw

Gebruikt door schipper K.Franken a/b 'Unie'

schenking de heer K.R.Jonker, Seabrook Hythe, U.K.

Houten griffeldoos met leren draagriem

verv.d.Hugo Tollner, Brooklyn N.Y., patent 28.11. 1893

schenking mevrouw W.Wiegman-Tunteler

Houten kleeerhanger 'Beter gekleed Minder besteed. Gudema O.Pekela'

Houten kleeerhanger 'Kledingmagazijn M.Polak Zonen, Oude Pekela'

schenking de heer R.Mulder, Oude Pekela

Houten kleeerhanger 'Nieuwe Pekela Firma Jan Enter Stadskanaal'

Foto Jan Enter en vrouw, Lide Pottjewijd, te Apeldoorn

schenking mevrouw D.J.A.Sonneveld-Vegter, Den Haag

Geel blikken sigarendoosje met portret en naam Champ Clark naar ontwerp van Jaap Kuijper

aankoop

Plunjezak van zeildoek afk.v.Terschelling

schenking de heer A.Flonk, Terschelling West

Geborduurde bretel, midden 19e eeuw, gedragen door schipper Jan Oldenburger (1829-1880)

Letterlap 'Goeden Nacht Morgen D(oetje) V(egter) NP 1920' Katoenen verstellap met in kruissteek 'D(oetje) V(egter)' Gebreide proeflap, wit met rood
schenking mevrouw D.J.A.Sonneveld-Vegter, Den Haag

Zeemans-almanak voor 1866, uitgegeven door het collegie Voorzorg te Nieuwe Pekela. Pekela bij A. Mulder. Uit bezit van schipper Jan Oldenburger (1829-1880)
schenking N.N.

Deel van Veendam Courant van begin juni 1864, met zee-tijdingen
schenking mevrouw E.G.Vogelesang-Jonker, Haarlem

Documentatie uit archief rederij J.H. Henkes, Rotterdam, betreffende de 'Akadië II', schipper A.K. Oldenburger, stuurman A.Oldenburger, zeeassurantie-maatschappijen te Veendam/Wildervank, Groningen, Nieuwe Pekela; foto's (in copie) van leden families Van Heuveln, Sliep, Keereweer, Haverbult, Oldenburger
schenking Mr. H. van Heuveln, Spijkenisse

Manuscript 'Cijfferinge van Mr.Willem Bartjens Geheel Uitgewerkt door Bontko Yans. Actum Ulsda 23 Sept.1761. Gerrit J.Uilingh'

Twee blaadjes met calligrafie en berekeningen, gesign. 'B.I. 1764'

Schoolschrift met tekst en muzieknoten van liederen en gezangen, gesign. Trijntje Franken (1807-O. Pekela -1828)

Blad met 2 x de tekst 'In elken levenskring kan ieder sterveling geluk en vreugde smaken'. Gesign.23 maart 1823, Trijntje Klaassens Franken

Manuscript met diverse gedichten, waarvan enkele gesign. T.P.T.=Tallechien Pieters Tak (1853-N.Pekela-1939)

Manuscript gedicht op 50-jarig huwelijk van Klaas Franken en Tallechien Tak (getrouwd 18.7.1877)

schenking mevrouw E.G.Vogelesang-Jonker, Haarlem

Geschreven 'Nieuwjaarswensch aan Mijne Geliefde Grootvader' door Geert A. Westers (N.Pekela 1819-St. Petersburg 1849)
schenking mevrouw L. Ruzius, Nijmegen, ca 1975

Geschreven nieuwjaarswens van Stoffer H.Sprink aan zijn oom en tante (Jurjen St. Voogd en Femmechien Duiven), O.Pekela 1.1. 1837

Geschreven nieuwjaarswens van Hindrik J.Voogd aan zijn ouders (Jurjen St. Voogd en Femmechien Duiven), ca 1.1.1838, met randversiering in steendruk, uitg.bij A. Kamerlingh Wzn, Groningen

Fotomontage met portretfoto schipper Jurjen Drok (1862-Oude Pekela-1949), rouwkaart, ansichtkaart Oude Pekela met huis familie Voogd/Drok, ansichtkaart haven van Kragerö (Noorwegen) met voor anker liggende galjoot 'Cornelia'

schenking mevrouw A. Drok, Veendam

Daguerreotypie in cassette van schipper Jan Oldenburger (N.Pekela 1829-Oostzee 1880), verm.Engeland ca 1855-60

Daguerreotypie in cassette van schipper uit familie Oldenburger, verm.Engeland ca 1855-60

schenking mevrouw D. J. A. Sonneveld-Vegter, Den Haag

Foto van kajuitsjongen Willem Frederik Boeles Schenk (Oude Pekela 1853-Oostzee, a/b schoenerbrik 'Zwerper' aan T.B.C., 1871)

Foto van Anna Henderika Ebling (1868-Oude Pekela-1940) als jong meisje, door C.A.L.Reinhardt, fotograaf te Winschoten, ca 1875

Twee brieven en vier fotocopies van brieven van en aan familie Ebling, 1888-1913

schenking mevrouw J. Ebling, Amstelveen

Foto van schipper Harm Zeven (N.Pekela 1838-Groningen 1905) met dochter Antje, geb.1866, door François Hermans, fotograaf te Rotterdam, ca 1870

schenking de heer H. Westers, Nieuwe Pekela

Foto van Anna Luitcia Wykmeijer (1810-Oude Pekela -1892), vrouw van schipper Harm Melles Pott, door fotograaf C.A.L. Reinhardt te Winschoten, ca 1870

schenking de heer en mevrouw F.H.Drost-Pott, Amsterdam

Verm. foto's van schipper Derk de Grooth Bakker (1818-Nieuwe Pekela-1893) en zijn vrouw, Minkina Jans van Wijk (1828-Nieuwe Pekela-1904), door fotograaf B.J. Pottjewijd te Winschoten, ca 1890

schenking de heer S.G. Kunst, Nieuwe Pekela

Foto's (orig. uitvergrotingen) van schipper Jan Oldenburger (N.Pekela 1829-Oostzee 1880) en zijn vrouw, Doetje Eemsinga (1839-Nieuwe Pekela-1912), eens ovaal geëncadreerd door G.Bekink Jzn, Havenstraat 129, Rotterdam

Twee schoolfoto's Chr.school te Nieuwe Pekela, door fotograaf H.Sanders, Groningen ca 1886

Foto Doetje Eemsinga, door fotograaf A.D.Prummel, Veendam, ca 1895

Foto familie Berend Oldenburger (N.Pekela 1849-Veendam 1930), zeeman, onderwijzer, amateurschilder, begin 20e eeuw

Foto Jongemeisjesvereniging Ned. Herv. kerk Nieuwe Pekela, ca 1930

Foto huis bakker Brouwer, foto huis en brug (1890) bakker H.K.Reinink, foto reparatiewerkzaamheden aan brug, foto tuin-tje naast huis familie J.Oldenburger

29 ansichtkaarten O.en N.Pekela

schenking mevrouw D.J.A.Sonneveld-Vegter, Den Haag

Foto van het huis van schipper Jan Renkes Kuiper (1855-Nieuwe Pekela-1906) en Jantina Veen (1856-Nieuwe Pekela-1931), ca 1895

schenking mevrouw H.van Damme-Kuiper, Oude Pekela

Foto logement de 'Unie', hoek Wedderweg, Oude Pekela, door T.S.Pool van Groningen, februari 1905

Drie groepsfoto's gymnastiekvereniging 'Hercules' Oude Pekela ca 1917

Foto schaatsende kinderen op sloot bij Ned.Herv.kerk Oude Pekela en foto schipper Klaas Franken (O.Pekela 1852-Zuid-laren 1931) met vrouw en drie dochters op kerkklaantje te Oude Pekela, begin 20e eeuw

Drie ansichtkaarten Oude Pekela

schenking mevrouw E.G.Vogelesang-Jonker, Haarlem

Foto van Hendrik Niemantinga (1881-Nieuwe Pekela-1953) in het kostuum van leedaanzegger

schenking mevrouw E.Verhoeff-Westers, Hardinxveld-Giessen dam

Foto lijkkoets uit Pekela, nu in coll. Nat. Rijtuigmuseum
schinking Nat. Rijtuigmuseum op Nienoord, Leek

22 stuks zakelijk drukwerk met o.a. brievenhoofd bird's eye view stoomhoutzagerij K. T. Hofstede en B. H. en H. & R. Schuring, Nieuwe Pekela
schinking mevrouw A.Schuring-Havinga, Nieuwe Pekela

4 stuks zakelijk drukwerk met brievenhoofd bird's eye view Sigarenfabriek firma W.Heeres Gzn., Oude Pekela
schinking mevrouw M.A.Heeres, Oude Pekela

Groene enveloppe met transparant venster, met opdruk 'Het Gemeentelijk ElectriscH Bedrijf te Nieuwe-Pekela'
schinking de heer A.Tiktak, Nieuwe Pekela

De onverwachte courier no 105, Groningen, bij Jacob Bolt J.H.zn, 13.3.1798. Mede-uitgever: 'beneden Pekel Aa, Harm J.Middel'

Nederlands verlossing. Dichterlijke uitboezeming van Mr. H.A. Spandaw. Groningen, bij Wybe Wouters, 1813

De Ommelander. Tijdschrift ter bevordering van het maatschappelijk welzijn no 11. Uithuizen, bij Gebr.Mekel Jz.1832
Eillert Meeter (Oude Pekela 1818 - Briton-Ferry 1862), *Geschiedenis van het Beleg van Groningen in 1672.* Groningen, bij J. Oomkens 1839

Groninger Volks-almanak voor 1843, waarin gedicht van E. Meeter, 'De schildwacht voor Nieuwpoort'

Mr. W. P. Sautijn Kluit, *De Tolk der Vrijheid, enz.*, overdruk uit de Nederlandsche Spectator, 1877

E. Meeter, *Holland, kranten, kerkers en koningen*, Amsterdam 1966

aankoop

Redevoering en gezangen, bij gelegenheid der plechtige feestviering van het vijftienvintigjarig bestaan der Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen, den 16 van Slagtmaand 1809. Uitgesproken door H. Wester. Oude Pekela, bij A.Hazelhoff 1810
schinking Mij tot Nut van 't Algemeen, Dep. Oude Pekela

Programma festiviteiten t.g.v.herdenking slag bij Waterloo, Oude Pekela 16,18 en 21 juni 1865

Programma godsdienstige plegtigheden bij inwijding vernieuwde synagoge en 70-jarig jubileum van haar stichting, Oude Pekela 20.1.1882

Programma openlijke vergadering rederijderskamer 'Wester', Oude Pekela 20.12. 1882

Programma feestelijke vergadering tienjarig bestaan koraalvereniging 'Martin Luther', Oude Pekela 8.3.1893

Programma feestelijke vergadering zeemanscollege 'De Trouw', Oude Pekela 9.3.1896

Programma feestelijke bijeenkomst sociëteit 'Eendracht', Oude Pekela 21.3.1900

Programma feestelijkheden t.g.v.geboorte H.K.H.de Kroonprinses, Oude Pekela 6.5.1909

Programma feesten ter herdenking 25-jarig regeringsjubileum H.M. de Koningin, Oude Pekela 6.9.1923

schinking mevrouw M.A.Heeres, Oude Pekela

Programma concert zangvereniging 'Advendo', Nieuwe Pekela 26.12.1899

Gedrukt 'Rederijkerslied', door A. Adams, hoofd ener school, Oude Pekela, begin 20e eeuw

schinking A.Westers, Groningen

Sicco Tjaden, *Het verborgen leven voor de Heere.* Heruitgave verzorgd door F.A. van Lieburg. Houten 1992
schinking uitgeverij Den Hertog B.V., Houten

Hendrik Wester en zijn school 1643-1993, 350 jaar lager onderwijs in Oude Pekela

schinking reüniekommissie Hendrik Westerschool, Oude Pekela

G. J. Brunink, *Oude Pekela in oude ansichten*, deel 2, Zaltbommel 1987

R. Mulder, *Oude Pekela in grootmoeders tijd*, Zaltbommel 1987

R. Mulder, *Oude Pekela in grootmoeders tijd deel 2*, Zaltbommel 1993

schinking de heer R. Mulder, Oude Pekela

J. F. M. Bos, *Stalen en ijzeren (kof)tjalken op zee.* Hogeschool Haarlem afd. Scheepsbouwkunde, 1993

aankoop

Bruiklenen

Zilveren penning in ivoren doosje. Inscriptie: 'Eereprijs der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Het Dept.Pekela aan zijn secretaris P.Adriani 1817-1867. 50-jarig jubilé'.

bruikleen gemeente Pekela

Twee in perkament gebonden kasboeken van Nanne Jans Mulder (Nieuwe Pekela 1773-Oude Pekela 1851) met o.a.staat van inkomsten en uitgaven van schipper Jan Derks de Ruiters 1803-1807, twee tekeningen van schepen in potlood en waterverf, financiële aantekeningen van Nanne Mulder uit periode 1807-1840, staat van inkomsten en uitgaven boerderij van A.en E. Mulder te Numero 13, gemeente Veendam, over 1897-1904

bruikleen familie Mulder

Flesje met emailversiering, op ene zijde echtpaar met wijnglas, op andere zijde opschrift 'Vivat Geert Arents Veendorp Pekel A Den 24.Juni 1804. Kom her zu mier'. G.A.Veendorp (Nieuwe Pekela 1778-Appingedam 1826) was schoolmeester te Oude Pekela, later hoofd der school te Appingedam

bruikleen Groninger Museum

Op portret in Pekela

In de loop van de tweede helft van de negentiende eeuw ging het gefotografeerde portret binnen de samenleving een steeds belangrijker rol spelen. Dit had ten gevolge, dat niet alleen in de steden, maar ook in de dorpen zich fotografen gingen vestigen, die konden voldoen aan de grote vraag naar portretfoto's.¹

Wanneer de inwoners van de Groninger Veenkoloniën zich wilden laten vereeuwigen, dan waren zij aangevoerd op fotografen als o.a. P.Wagenaar aan het Oosterdiep, D.Deinema bij de Smidsbrug en A.D. Prummel aan het Beneden Westerdiep te Veendam, een H.Dresselhuis, C.A.L. Reinhardt, 'hofphotograaf van Z.K.H.Prins Frederik der Nederlanden', L. van der Ven, 'photograaf Z.H.Hertog Agner van Saksen-Altenburg', die tevens een filiaal had in noordzeepad Norderney, en B.J.Pottjewijd aan de Boschsingel te Winschoten, T.H.Boekhout te Stadskanaal en natuurlijk de fotografen in 'stad'.

Zeker binnen de kring van zeelieden bestond de gewoonte zich te laten fotograferen. De schippers, stuurlied en matrozen waren tijdens hun verre tochten immers niet alleen lang van huis, maar verongelukkig maar al te vaak op zee of stierven aan boord of in vreemde havens. De in een lijstje gestoken of in een album bewaarde foto hield dan bij de nabestaanden thuis de herinnering levend aan hem, die gebleven was. De zeelui uit deze contreien lieten zich echter vaker nog op portret zetten wanneer zij in Nederlandse of buitenlandse havens voor anker lagen. Zo bevinden zich in de bescheiden fotoverzameling in het Kapiteinshuis Pekela foto's van Pekelder zeelieden, die genomen zijn door fotografen niet alleen in eigen streek, maar ook te Rotterdam, Amsterdam, Harlingen, Nieuwediep en Dordrecht, en bovendien in Liverpool, Hull, Stockholm, Memel, Antwerpen en zelfs Shanghai.

Pas laat, in de loop van het laatste decennium van de 19e eeuw, toen de zeevaart al lang geen rol meer speelde, vestigden zich ook in Oude Pekela enkele fotografen, Adolf Riks, Pieter Elling en Johannes Georgius Deelman. Opvallend is, dat bij alle drie, zoals zo vaak bij fotografen ten plattelande, het fotograferen een nevenberoep was, dat vanuit een technische of artistieke belangstelling en kundigheid, gekoppeld aan een zakelijke instelling, werd uitgeoefend.

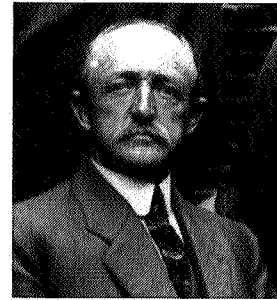
Het Kapiteinshuis Pekela voert een actief beleid ten aanzien van het verzamelen van portretfoto's van vroegere inwoners van de beide Pekela's en van foto's van genoemde drie fotografen. Ook wanneer de naam van de geportretteerde niet meer bekend is kan de foto-op-zich en de achterzijde met de gedrukte naam van

het fotografisch atelier van belang zijn en bepaalde informatie verschaffen. Het album is nog niet vol!

Adolf Riks

De oudste van de drie fotografen die aan het eind van de 19e en het begin van de 20e eeuw in Oude Pekela werkzaam waren was Adolf Riks (afb.1). Hij werd er op 7 december 1867 geboren en stamde af van Balthasar Rix, de in 1713 in Bergen-op-Zoom geboren zoon van een uit Erkelenz (Duitsland, ten oosten van Roermond) afkomstige korporaal Adolf Rix. In Oude Pekela trouwde de Pekelder stamvader Balthasar Rix in 1757 met Liefke Tjarks uit Winschoten. De overgrootvader en grootvader van de fotograaf, Jan en Adolf Riks, waren schoenmaker te Westerlee, de laatste ook te Oude Pekela. De vader van de fotograaf, Feike Klok Riks, was vanaf 1859 schipper van de kof 'Geesina', die in februari 1867 zonk, van 1868 tot 1877 van de schoenerbrik 'Berendina' (ex 'Jantina') en vanaf 1878 van de schoenerbrik 'Hazard', die op 3 november 1882 op reis van West-Hartlepool aan de oostkust van Engeland naar Göteborg in Zweden met man en muis verging.

Adolf Riks trouwde, dertig jaar oud, te Oude Pekela op 3 juni 1897 met Geertje, dochter van bakker Hendrikus Sterrenberg. Uit dit huwelijk werden vijf zoons geboren. Riks was uurwerkmaker en woonde aan landszijde, wijk V nr 202, rechts van de in 1887 gebouwde Westerschool, waarvan meester Langerap toen het hoofd was. Hij had er een winkel (afb.2) en verkocht, volgens in de familie bewaard gebleven etiketten en een advertentie in het 'Pekelder Blad' van 12 mei 1894, dames- en herenhorloges in goud, zilver en nikkel, klokken, pendules, gewicht- en veerkrachtregulateurs, kastklokken, kettingklokjes, wekkers, horlogekettings, barometers, harmonica's enz. Tevens verzorgde hij 'reparatiën aan uurwerken, muziekdozen, harmonika's enz.' Reeds vóór zijn huwelijk was hij behalve als horlogemaker tevens als fotograaf werkzaam, een combinatie van beroepen die in Nederland vaker voorkwam (o.a. bij H.Dresselhuis te Winschoten). Een advertentie in het 'Pekelder Blad' van 10 februari 1894 luidt: 'Het fotografisch atelier van A.F.Riks te Oude-Pekela is iederen dag bij elke weersgesteldheid van 10 tot 4 uur voor opname geopend. Houdt zich aanbevolen tot het fotografeeren

afb. 1
Portret A.F.Riks,
detail familie-
foto
Coll. A. Riks,
Vlagtwedde

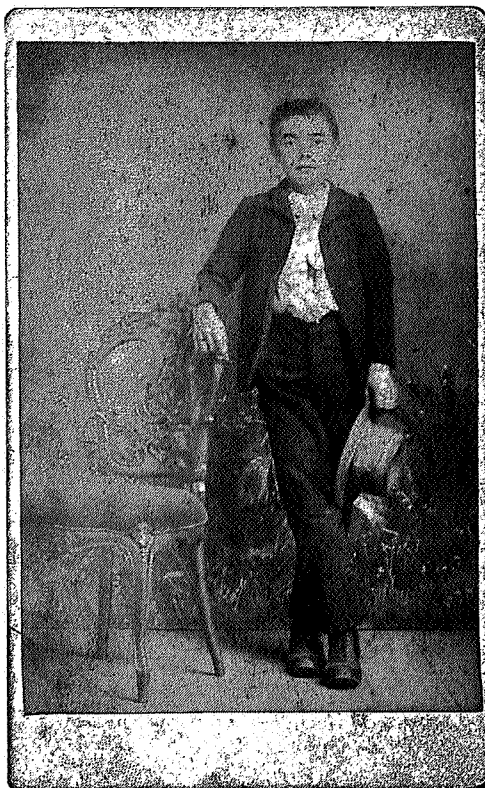
afb. 2
A. F. Riks (?)
De Westerschool met omgeving,
links het huis
van A. F. Riks
Coll. R.
Mulder, Oude
Pekela

van gebouwen, dieren enz.' Blijkens een advertentie in genoemde krant van 1 februari 1896 fotografeerde hij tevens groepen en was hij zonder prijsverhoging aan huis te ontbieden.

Omstreeks 1895 maakte Adolf Riks het portret ten voeten uit (afb.3) van Albert, de enige zoon van de in 1880 op de Oostzee met zijn schip, de 'Harmonie', ten onder gegane schipper Jan Oldenburger uit Nieuwe Pekela. Albert was op 6 oktober 1879 te Nieuwe

Pekela geboren en zou, twintig jaar na zijn vader, toen hij als 2e stuurman op de 'Acadië II' op reis was van Maracaibo in Venezuela naar Falmouth in Engeland, in de nacht van 17 januari 1900 tijdens een storm bij het vastmaken van het grootzeil overboord slaan en eveneens in de golven omkomen. De bleke foto met de even bijgewerkte ogen en wenkbrauwen geeft hem weer staande voor een geschilderde coulisse - zoals in die dagen nog gebruikelijk was - , zijn rechter arm

afb. 3
A. F. Riks
Portret Albert
Oldenburger, ca
1895 Kapiteins-
huis Pekela

afb. 4
Achterkant foto
afb.3

3

PHOTOGRAFISCHE
ATELIER
VAN
A. F. Riks
TE
Oude Pekela.
N.B. Negatieven worden voor nabestelling bewaard.

4

5

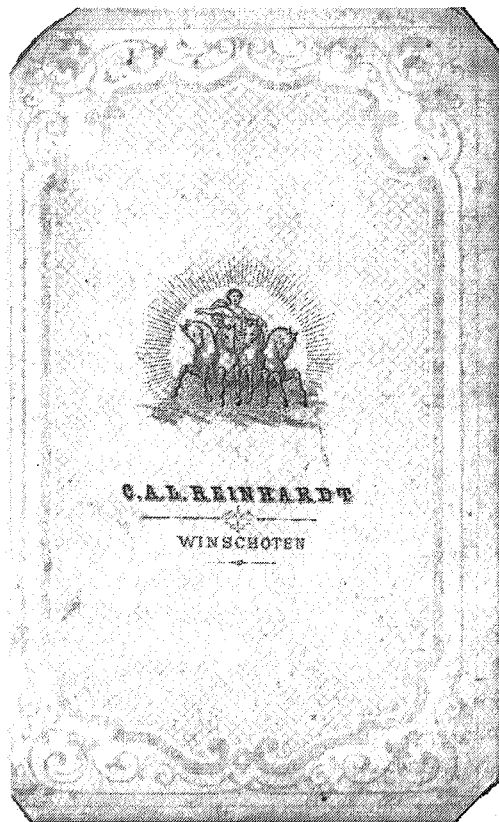
6

afb. 5
A. F. Riks
Portret onbekend
meisje, ca 1895
Coll. A. Riks,
Vlagtwedde

afb. 6
Achterkant foto
afb.5

7

8

afb. 7
C.A.L. Reinhardt,
Winschoten
Portret Anna
Luitcia
Wykmeijer, ca
1875 Kapiteins-
huis Pekela

afb. 8
Achterkant
foto afb.7

rustend op een Willem III-stoel. De achterzijde van de in visitekaartformaat uitgevoerde foto is voorzien van een zwarte opdruk 'Photografisch atelier van A.F.Riks te Oude Pekela' met bijwerk (afb. 4).

Uit ongeveer dezelfde tijd dateert een foto van een onbekend meisje, staande aan een rustieke, uit berkestammetjes opgebouwde tafel - sinds de tachtiger jaren in fotografische ateliers een graag gebruikt zet-

afb. 9
A. F. Riks
Portret van zijn
vrouw, ca 1897
Coll. A. Riks,
Vlagtwedde

stuk -, waarop een opengeslagen fotoalbum ligt (afb.5). Ook hier weer een geschilderde coulisse als gefingeerde, landschappelijke achtergrond. Onder de foto staat in roodbruin gedrukt 'A.F.Riks phot.Oude-Pekel-A', terwijl op de achterzijde in dezelfde kleur een cliché is afgedrukt met de naam van de fotograaf en daarboven de initialen AR en een vignet gevormd uit een camera, waarvoor lauwertakken en een palet met penselen en het opschrift 'Photografie' (afb.6). De combinatie van camera en palet maakt duidelijk, dat men in deze tijd de fotografie nog sterk gerelateerd zag aan de schilderkunst. De zon die dit vignet bebroont is het zinnebeeld van het licht, bij de gratie waarvan fotografie immers pas mogelijk is. De tot een oudere generatie behorende, Duitse portretfotograaf C.A.L.Reinhardt, die vanaf 15 juli 1870 tot aan zijn vertrek naar Amersfoort op 12 juli 1888 in Winschoten werkzaam was, zocht het in het cliché op zijn vroege foto's in een meer klassiek-georiënteerde, mythologische richting en beeldde Apollo, de zonnegod, in zijn wagen af (afb.8). Dit vignet komt voor op de achterzijde van het portret van Anna Luitcia Wykmeijer (1810-Oude Pekela-1892), de weduwe van de reeds in 1848 te St.Petersburg a/b 'Anna Luitzia' aan de cholera overleden schipper Harm Melles Pott (afb. 7).

Behalve in visitekaartformaat leverde Riks ook foto's in kabinetformaat. Aangezien deze duurder waren en er dientengevolge minder vraag naar was, loonde het niet hiervoor cliché's te laten maken. Zo behielp hij zich in deze gevallen met het plaatsen van een eenvoudig naamstempel op de achterzijde.

Op 16 juni 1895 werd op het kerkhof te Oude Pekela een nieuw, door gemeentearchitect L.Hekman ontworpen monument op het graf van de in 1821 overleden schoolopziener Hendrik Wester onthuld. Daarvoor was het oude, neo-klassicistische grafmonument, dat destijds bekostigd was door J.Oomkens te Groningen, de uitgever van veel van Wester's boekjes, verwijderd en aan de rand van het kerkhof weggezet.² Tijdens de voorbereidende werkzaamheden maakte Adolf Riks een aantal haarscherpe 'reportage'-opnamen, één van het oude monument, dat rustend op een paar stenen ergens op het gras staat, en twee van het nieuwe reeds geplaatste monument, zonder en met hekwerk.³ Op de eerste twee foto's is een schots en scheef uit een velletje gelinieerd papier geknipt etiket geplakt, waarop met een paars stempel staat gedrukt: 'Portretten, Groepen, Landschappen, Photographisch Atelier van A.F.Riks Oude-Pekela'.

Een eenvoudiger paars stempel, 'A.F.Riks Oude-Pekela', komt voor op een 1897 te dateren, ontroerende foto van Geertje, zijn jonge vrouw, even stilstaand bij de tobbe, een uitgewrongen stuk wasgoed nog in de handen. Op de achtergrond dient de nieuwe Westerschool van meester Langeraap als 'echte' coulisse (afb.9).

Hoe lang Adolf Riks het beroep van fotograaf heeft uitgeoefend is niet bekend. Hij stierf, drie en zeventig jaar oud, op 12 mei 1941, zijn vrouw op 7 november 1949. Hun kleinkinderen herinneren zich nog dat zij, op bezoek bij opa en oma, op zolder stapels glas-

negatieven zagen liggen. Noch van deze negatieven, trouw bewaard, omdat op de achterzijde van geleverde foto's immers stond gedrukt 'Het negatief blijft voor nabestelling bewaard', noch van de aankleding van het atelier, de meubels, de coulissen, is iets bewaard gebleven.

Pieter Elling

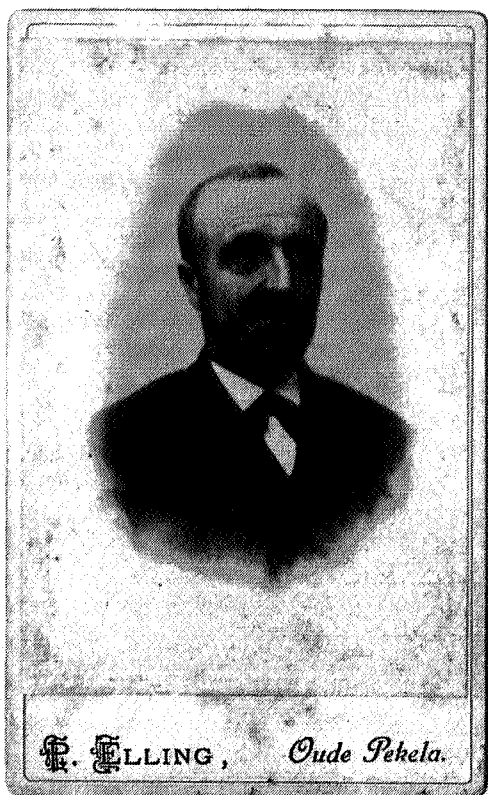
Goed een jaar jonger dan Adolf Riks was de te Oude Pekela op 21 april 1869 geboren Pieter Elling. Hij behoorde tot een geslacht van landbouwers te Oude Pekela (huis 261) en stamde af van Hinderk Hinderks 'van Zuirveen', zijn overgrootvader, die in 1779 trouwde met Geertje Fokkes Dorenbosch. Zijn vader, Tjakko Elling, eerst gehuwd geweest met Trijntje Meyer van Veendam, trouwde in 1864 met Margaretha Zijl, afkomstig uit Zuiderveen, gemeente Noordbroek. Zij was de weduwe van Haïke Cramer uit Noordbroek, die als matroos op de loodsboot nr 1 van Oostmahorn was omgekomen toen de boot onder kapitein Mellema in de nacht van drie op vier oktober 1860 in de storm ter assistentie was uitgevaren en met man en muis was vergaan.

Pieter, goed vijf jaar oud, vertrok op 4 juni 1874 met zijn ouders, zijn oudere broer, Eppo, en zijn halfbroer, Jacobus Cramer, naar Zuidbroek, vanwaar het gezin op 7 mei 1877 naar Noordbroek verhuisde. Meer dan twintig jaar later, op 1 april 1899, vestigde de familie, nu slechts bestaande uit de ouders en de inmiddels dertigjarige Pieter, zich weer te Oude Pekela. De laatste had inmiddels een opleiding M.O.tekenen gevolgd en ging nu in Oude Pekela tekenles geven aan ambachtslieden. Om tot een betere structuur en een

in financieel opzicht gezondere basis te komen zond Pieter Elling, 'leeraar M.O.teekenen en architect', de Raad der gemeente Oude Pekela eind juli 1905 een verzoekschrift, luidende: 'Gedurende eenige jaren alhier geef ik lessen in het Teekenen. Vele ambachtslieden hebben daarvan geprofiteerd en daar ik denk in deze gemeente te blijven wonen, verzoek ik subsidie voor het oprichten eener teekenschool in deze gemeente. Daar de heer H.J. de Groot, inspecteur van het Ambachtsonderwijs, die ik dit voorjaar bezocht, van meening was dat alhier best een teekenschool kon worden opgericht, dunkt het mij, dat als nu de gemeente hierin helpt door met eenig geld en een lokaal voor dat doel geschikt beschikbaar te stellen, de regering en het nut niet zullen weigeren ook daarin mede te helpen. Het leergeld zal alsdan zeer laag worden gesteld en de deelname zal dus zeer groot kunnen worden. Iedereen die lust heeft in het teekenen zal hier naar verkiezing hand- of rechtlijnig teekenen kunnen leeren. De ambachtsman, hetzij hij is schilder, timmerman, meubelmaker, smid, machinist, metselaar, blik- of koperslager zal vakteekenen kunnen leeren'. In dezelfde brief betuigen maar liefst zes timmerlieden, een timmermansknecht en een timmermansleerling, vijf schildersgezellen, een smid en twee smidsgezellen en zelfs een tuinier hun sympathie, zij beschouwen de heer P.Elling als de aangewezen man die cursus op te richten en beloven een getrouw bezoek aan die inrichting na te komen. Bovendien drongen in een apart schrijven nog eens zes andere timmerlieden, een schildersgezel, een smid en twee nader met hun beroep aangeduide ambachtslieden, allen eveneens uit Oude Pekela afkomstig, er bij de Raad op aan tot oprichting van een tekenschool over te gaan en 'een flinke subsidie' toe te kennen, waarbij

ook z
bezo
De R
voorl
scho
bijdr
het P
Dit fo
Pott
Pekel
roep
Oude
der d
twint
te for
versc
wijs
en be
Een j
de ge
raap,
nomet
secre
bond
daari
de V
mend
van e
Hij v
sidie
een l
wille
deze
moti
Volk

10

afb. 12
 Portret J. G.
 Deelman,
 ca 1941
 Coll. mevr.
 K. Doddema-
 Hoffman, Oude
 Pekela

omdat jongelui boven 14 jaar en reeds bij 't Ambacht, dan 's avonds nuttige en ook praktische bezigheid vinden, waardoor zij later des te meer vast staan, zich van kroeglopen, etc. te onthouden. Ging het plan nu van de afdeling van de Volksbond uit, dan zou ook aan 't Hoofdbestuur van dezen bond om steun kunnen worden gevraagd'. De Raad ging accoord.

In een schrijven van weer een jaar later, gedateerd 23 juli 1907, ondertekend door de voorzitter van de Volksbond afdeling Oude Pekela, de predikant Dr.H.D. Hellema, en de secretaris, J. Langeraap, werd om continuëring van de financiële steun verzocht nu de proef met de vaktekenschool in de afgelopen winter 'van dien aard is geweest, dat herhaling ervan nuttig mag worden genoemd'. De Raad kende ook nu de subsidie toe.

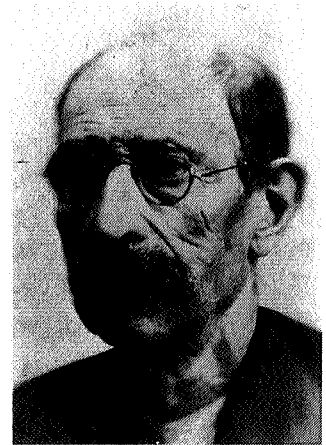
Maar Pieter Elling had grootsere plannen. In een brief van 30 juli 1908 verzocht hij de Raad hem te willen steunen bij het 'stichten alhier [van] een avondschool ongeveer in den geest van een burgeravondschool'. De vakken die hier gegeven zouden moeten worden zijn volgens hem rekenen, Nederlandse taal, handtekenen en lijntekenen, waaraan nog natuurkunde en, in de hogere klassen, algebra en meetkunde toegevoegd zouden kunnen worden. Niet alleen jonge ambachtslieden, neen, ieder die wil zou deze drie- of nog liever vierjarige opleiding moeten kunnen volgen. Hij gaat zelfs al zover een lesrooster per klas (die niet meer dan 20 à 25 leerlingen mag bevatten) vast te stellen en de onderwijzers met M.O.bevoegdheid 60 gulden per lesuur toe te kennen, want, zo schrijft hij, 'er moet voor een goede school geen narigheid bestaan in belooning'. De Raad der gemeente Oude Pekela ging hier in haar vergadering van 14 augustus toch maar niet op in, maar kende wel - het zou voor de laatste keer zijn - de gebruikelijke subsidie van f.40,- toe.

In maart 1909 overleed de vader van Pieter Elling. Een jaar later, op 2 mei 1910, verhuisde hij met zijn moeder naar Nieuwe Pekela, waar hij al op 5 juni 1911, twee en veertig jaar oud, overleed. Zijn moeder keerde terug naar Oude Pekela en stierf er in 1922.

Behalve als tekenleraar, een beroep dat hem, zoals wij zagen, in Oude Pekela maar weinig inkomsten opleverde, was Pieter Elling als fotograaf werkzaam. Ook hij leverde nog in negentiende eeuwse trant op stijf karton geplakte portretfoto's, die op voor- en achterzijde van zijn naam waren voorzien. Trots voegde hij er de kwalificatie 'Leeraar M.O.teekenen' aan toe, zoals is te zien op de achterzijde van de zgn. gevigneteerde, als wolkjes weergegeven portretfoto's van de landbouwer Boele Huizing (1851-1930) uit Nieuwe Pekela, die zich op 4 mei 1877 als molenaar van de nu nog bestaande korenmolen 'De Onrust' te Oude Pekela had gevestigd (afb.10 en 11), en diens vrouw, Jantje Grezel. Wellicht zijn deze foto's in 1901 genomen, toen het echtpaar zijn vijf en twintig jarig huwelijksfeest vierde. Toen Pieter Elling in 1911 overleed werd zijn beroep in het overlijdensregister van de Burgerlijke Stand van Nieuwe Pekela nog slechts omschreven als 'photograaf'.

Johannes Georgius Deelman

De jongste van de drie fotografen die in de jaren rond 1900 te Oude Pekela gevestigd waren was Johannes Georgius Deelman (afb.12). Hij stamde uit een Luthers geslacht, dat in de stad Groningen vanaf het eind van de 18e eeuw enige generaties zilversmeden had voortgebracht.

Zijn grootvader, Gerhardus Deelman, was nog goudsmidsknecht geweest, eerst te Winsum, stellig bij de produktieve en bekende zilversmid W. Roelfsema, later te Groningen. Het was hem niet voor de wind gegaan, hij werd vroeg weduwnaar, verarmde en werd wegens bedelarij van 6 juni 1867 tot 9 juli 1869 tewerkgesteld in een der etablissementen van de Maatschappij van Weldadigheid te Veenhuizen.

Zijn in 1844 te Winsum geboren zoon, Gerhardus Johannes Deelman, de vader van de fotograaf, werd borstelmaker, een 'arm' beroep, dat hij eerst in Groningen uitoefende en later in Oude Pekela combineerde met dat van doodgraver en leedaanzegger. Hij was op 4 mei 1880 hierheen verhuisd samen met zijn vrouw, die vroedvrouw was, een ongehuwde schoonzuster en zijn beide zonen, de betreffende Johannes Georgius en Gerhardus Hermannus, die later in de stad Groningen vertegenwoordiger werd en er kamers aan studenten verhuurde. In een advertentie in het 'Pekelder Blad' gaven Gerhardus Johannes Deelman en Johanna Schröder te kennen, dat zij op 16 mei 1894 hun 25-jarige echtvereniging hoopten te herdenken. Johannes Georgius was op 22 augustus 1870 in Groningen geboren en werd in zijn nieuwe woonplaats 'verversknecht', vermoedelijk in dienst bij de latere buurman, huisschilder Evert ten Kate uit Winschoten. In de zomer van 1888 zou hij nog twee en een halve maand in de leer zijn bij Jan Melchert Sprang, verver aan de Wevershorn te Winschoten.

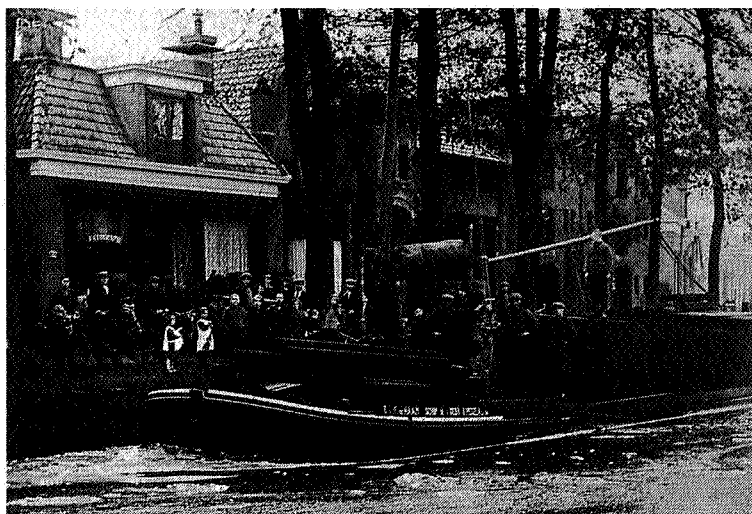
In de zomer van 1899 trouwde Johannes Georgius Deelman met Margaretha Hendrika Dubben, het buurmeisje van Geertje Sterrenberg, die twee jaar eerder getrouwd was met de fotograaf Adolf Riks. Zij was de dochter van Geert Dubben, wiens vader en grootvader te Oude Pekela en Stadskanaal het beroep van schoenmaker hadden uitgeoefend. Zelf was Dubben vanaf 1874 schipper geweest van de schoenerkorf 'Alida Elisabeth',⁴ maar was aan wal gegaan toen zijn schip in het najaar van 1882 bij Arendsberg, Noorwegen, gestrand en wrak geslagen was. In Oude Pekela werd hij kastelein van het nog altijd, op het adres Feiko Clockstraat 214, bestaande logement 'Harmonie'.

In 1886 was hij weduwnaar geworden van Afina Jonker.

Toen nu hun dochter en enig kind, Margaretha, ging trouwen en hij alleen dreigde te komen staan, besloot ook Geert Dubben weer in het huwelijk te treden. Zo werden op 15 juni 1899 ten gemeentehuize achter elkaar de huwelijken voltrokken van de drie en twintig jaar oude Margaretha Hendrika met de schilder-fotograaf Johannes Georgius Deelman en van haar vader met de zes en veertig jarige Alberdina Edens uit Beerta. Er zal toen in de 'Harmonie' een 'haibels' mooi feest gegeven zijn!

Geert Dubben, van 1897 tot 1905 lid van de gemeenteraad, ging rentenieren en werd als logementhouder opgevolgd door Jan Derk Kuiper, die op zijn beurt het varen er aan had gegeven, toen de bark 'Concordia', waarop hij als schipper voer, op 9 oktober 1900 te Kalviken, Noorwegen, was binnengesleept en afgekeurd.⁵

In het 'Pekelder Blad' van 25 april 1896, drie jaar vóór zijn huwelijk, plaatste Deelman de volgende advertentie: 'Photografie Artistiek. Dagelijks geopend. Opname instantanee. Schildering van levensgrote portretten in Olieverf, Crayon en Aquarel. Aanbevelend, Joh.G.Deelman'. Inderdaad had hij zich tevens ontwikkeld tot een verdienstelijk amateur-schilder, van wie behalve enkele portretten (o.a. van zijn vrouw en zijn moeder), stillevens en landschappen, vooral in meerdere reperielen naar foto's of ansichtkaarten uitgevoerde Pekelder dorpsgezichten bewaard zijn gebleven. Voor de landbouw-en-nijverheidtentoonstelling, die van 19 tot 22 juni 1902 te Hoogezand gehouden werd, zond Deelman voor het onderdeel 'schilderswerk en lakwerk' een schilderij in, waarvoor hij een eervolle vermelding kreeg. Enige maan-

afb. 14
Ansichtkaart
Oude Pekela,
ca 1917 Links
het huis van
J. G. Deelman
Coll. R. Mulder,
Oude Pekela

den geleden werd op de zolder van café 'Harmonie' zelfs een vroeg, eigenhandig door Deelman geschilderd reclamebord teruggevonden, waarop naast een berglandschap - waarvoor vermoedelijk een ansichtkaart van het meer van Genève met het Chateau de Chillon tot voorbeeld heeft gediend - en een band met zijn naam een staande vrouwenfiguur, de Muze voorstellende, is weergegeven. In haar ene hand houdt zij een penseel, de andere hand rust op een palet met het opschrift 'Huis- en Decoratieschilder'⁶ (afb.13).

Na hun huwelijk in 1899 gingen Deelman en zijn vrouw in het huidige pand Feiko Clockstraat 95 (afb.14) wonen, waarin tevens het schildersbedrijf en een verfwinkel werden ondergebracht. Na de dood van zijn moeder in 1909 kwam zijn vader tot aan diens dood in 1924 bij hen inwonen. De schoolkinderen uit de buurt zongen in die tijd het volgende liedje:

*Deelman is 'n flinke vent
In zien lang, wit schildershemd.
Zien voader moakt de bozzels kloar
Van swienebozzels en segehoar*

Op zolder richtte Deelman een fotografisch atelier in, met als requisieten een bank, een stoeltje en een bloemenstander. Hij schilderde zelf de gefantaseerde landschappen, die als achtergrond-coullisse dienst deden. Reeds op zijn vroege foto's komt een dergelijk doek voor, zoals op het in kabinetformaat uitgevoerde, 1896/97 te dateren portret van Antje de Boer, sinds 1891 weduwe van schipper en scheepsportretteur Egbert Garrelts Schuur, en hun jongste kind, Doetje (afb.15). Dat Antje de Boer zich door Deelman liet fotograferen is niet verwonderlijk, want wijlen haar man en de schoonvader van Deelman, Geert Dubben, waren neven. Hun moeders, Doetje en Margaretha Solter, waren zusters, kinderen van de voormalige doodgraver in Oude Pekela, Hindrik Solter. Zoals dat ook bij de in kabinet-

afb. 13
J. G. Deelman
Reclamebord,
ca 1895
olieverf/doek,
95 x 110 cm
A. Blok, Oude
Pekela, in brkl.
bij Kapiteinshuis
Pekela

afb. 15
J. G. Deelman
Portret Antje
Schoor-de Boer
met dochter
Doetje, ca 1896/
97 Kapiteinshuis
Pekela

formaat uitgevoerde foto's van Riks het geval was is ook hier voor de achterzijde geen gebruik gemaakt van een zwierig cliché, maar van een eenvoudig, bruin stempel, een rechthoekig veld met afgeschuinde hoeken, waarin 'Artist Photograph Joh.G. Deelman Oude

Pekela'. Een stempel met slechts zijn naam en 'Oude Pekela' komt voor op een schoolfoto. Foto's van visitekaartformaat zijn weer wel voorzien van een opdruk, zoals de ca 1904 te dateren, vertederende foto van Alida, Boelo, Margaretha en Elizabeth, de tussen 1895 en 1900 geboren kinderen van de koopman Pieter Oppentocht uit zijn tweede huwelijk, met Elizabeth van der Scheer (afb.16, 17). Ook op deze, nu in het atelier op zolder genomen foto is weer een coulisse van Deelman's hand zichtbaar, rechts afgesloten met een wat vreemd in het perspectief staande sokkel met vaas en bloemen. Behalve de coulissen schilderde Deelman ook voorzetstukken, die 's avonds voor de ramen in de woonkamer geplaatst werden. Hij had zelfs een draibank, waarop hij zijn eigen tafels en stoelen maakte. Margaretha Dubben overleed, kinderloos, op 27 april 1941. Haar man liet op de grafzerk haar foto, afgedrukt op een porseleinen plaque, aanbrengen, benevens de inscriptie 'Zij was een sie-raad van haar geslacht'. Zijn laatste jaren bracht Deelman in ruste door. Hij verhuisde naar een pand aan landszijde, het huidige adres Hendrik Westerstraat 140, waar zijn schoonvader, Geert Dubben, tot aan zijn dood in 1920, met zijn tweede vrouw had gewoond.⁷ Daar overleed hij, drie en zestig jaar oud, op 30 juni 1944. De verouderde fotoapparatuur was al na de dood van zijn vrouw - het was oorlog! - dankbaar overgenomen door Karel Kral en Reint Meyer, jonge Pekelder fotografen, van wie de laatste zelfs nog korte tijd als hulpje in het fotografisch atelier van Johannes Deelman had gewerkt.⁸

A.Westers

afb. 16
J. G. Deelman
Portret Alida,
Boelo,
Margaretha en
Elizabeth
Oppentocht,
ca 1904 Coll.
familie Westers

17

Bij het samenstellen van dit artikel werd mij veel waardevolle informatie verstrekt door mevrouw K. Doddema-Hoffman te Oude Pekela, die de familie Deelman gedurende vele jaren tot steun is geweest, door mevrouw A.E. Horlings-Schreuder, archiefambtenaar van de gemeente Pekela, die de correspondentie tussen P. Elling en de Raad van de gemeente Oude Pekela aan het licht bracht, door mevrouw I.G. Datema-van Duinen, directeur van het Streekhistorisch Centrum te Stadskanaal, die de advertenties in het 'Pekelder Blad' vond, door de heer R. Mulder te Oude Pekela en door de heer A.Riks te Vlagtwedde, kleinzoon van de fotograaf Adolf Riks. Hen allen beuig ik mijn hartelijke dank.

Noten

- 1 Een uitstekende inleiding op dit gebied geeft M. van den Dorpel e.a., *Het Nederlandse fotoportret 1860-1915*, uitgave Centraal Bureau voor Genealogie, 's Gravenhage 1989
- 2 Het oude grafmonument van Hendrik Wester kreeg in 1991 een waardiger plaats in de tuin van het Kapiteinshuis Pekela.
- 3 Deze foto's bevinden zich in de fotoverzameling van het Rijksarchief te Groningen.
- 4 Het scheepsportret van de 'Alida Elisabeth', waarvan de huidige verblijfplaats niet bekend is, staat afgebeeld in W.H.Bosgra, *Uit Pekela's verleden*, Oude Pekela 1930, p.51.
- 5 Het scheepsportret van de 'Concordia', geschilderd door Reuben Chappell, maakt deel uit van de collectie scheepsportretten in het Kapiteinshuis Pekela. Ansichtkaarten uit 1912 met kastelein Kuiper voor het café 'Harmonie' staan afgebeeld in G. J. Brunink, *Oude Pekela in oude ansichten deel 2*, Europese Bibliotheek, Zaltbommel 1978, afb.24, en in R. Mulder, *Oude Pekela in grootmoeders tijd deel 2*, zelfde uitgever 1993, afb. 34.
- 6 Het door J. G. Deelman geschilderde reclamebord werd door de huidige eigenaar van café 'Harmonie', de heer A. Blok, welwillend aan het Kapiteinshuis Pekela in langdurig bruikleen gegeven.
- 7 R. Mulder, *Oude Pekela in grootmoeders tijd*, Europese Bibliotheek, Zaltbommel 1987, afb.58
- 8 In het midden van de twintiger jaren was in Oude Pekela nog werkzaam de fotograaf Georg Christiaan Sliker, geboren te Gorinchem op 13.11.1897. Hij kwam op 1 juni 1923 uit Smalingerland en vertrok op 28 mei 1926 naar Wolvega en woonde tegenover de Westerschool. Hij voorzag zijn foto's van een stempel 'Atelier Sliker, - Oude-Pekela. Lijstenmagazijn, - Vergrootings-Inrichting'.

